

Globalisering van onderop

Plaats van handeling: Chunking Mansions, hartje Hongkong. Hier, op de duurste grond ter wereld, staat een ietwat vervallen flatgebouw met drie woontorens van zeventien verdiepingen vol winkeltjes, eettentjes en pensions. Het is er een komen en gaan van zwarte Afrikanen die handel drijven met Indiase en Pakistaanse winkeliers. Er hangen Nepalese junkies en Indonesische hoertjes rond. Westerse toeristen met een *Lonely Planet* in de hand zoeken er goedkoop onderdak. De voertaal is Engels.

Hongkong-Chinezen wagen zich niet graag in Chunking Mansions; zij vinden het er maar eng en vies. De Amerikaanse antropoloog Gordon Mathews heeft er juist jaren rondgehangen. Hij knoopte praatjes aan en noteerde systematisch wat hij te weten kwam. Zijn conclusie: dit gebouw is een knooppunt in een mondiaal netwerk van derdewereldsteden. Hier voltrekt zich de 'globalisering van onderop', globalisering die het gevolg is van de halflegale deals van een Nigeriaanse handelaar die met een paar honderd mobieltjes in zijn bagage terugkeert naar het moederland. Of van een Keniase ondernemster die in Hongkong een order plaatst voor goedkope kleren die, zo verwacht ze, in Nairobi in de smaak zullen vallen.

Zo'n handelaar neemt veel risico. Koopt hij de goede spullen of wordt hij opgelicht? Hij weet heus wel dat de aangeboden mobieltjes veelal kopieën zijn - maar ook de ene kopie is de andere niet. Na de deal weegt hij zijn aankopen op de weegschaal die speciaal daarvoor klaarstaat in de kleine, betegelde pensionkamer die hij huurt in Chunking Mansions. Worden zijn koffers te zwaar? Morgen weer op het vliegtuig, en dan maar hopen dat de douane in eigen land straks de winst niet helemaal afroomt.

Veel van de handelaren die in het gebouw zaken komen doen, zijn al meer dan honderd keer op en neer gereisd. Ze moeten wel. Als je met contant geld wil betalen voor spullen waarvan de copyrights op zijn best vaag geregeld zijn, kun je je zaken immers niet per telefoon of internet regelen. Een visum voor Hongkong is gelukkig relatief gemakkelijk te krijgen. En de lijnen met de megafabrieken van het Chinese vasteland zijn er kort.

Chungking Mansions is op dit moment dé overslagplek van Chinese goederen naar ontwikkelingslanden, stelt Mathews. Hij schat dat ongeveer 20 procent van alle mobieltjes in Afrika ten zuiden van de Sahara in dit gebouw verhandeld is. Via deze handelsroute ervaart een groot gedeelte van de mensheid wat globalisering is. En de betekenis daarvan reikt verder dan geld alleen. Een Congolese handelaar zegt het zo: 'Als de armen in mijn land deze spullen zien, zullen ze het niet langer normaal vinden dat alles om hen heen kapot en versleten is.'

Mathews gouden idee om veldwerk te doen in dit symbolische gebouw heeft helaas geen goed boek opgeleverd. Zijn boek sneeft op zijn stijl. De verhalen van al die dappere handelaren willen maar niet meeslepend worden. En halverwege het boek beginnen de vele, vele herhalingen echt te storen. Jammer.

Marjan Slob

Gordon Mathews, Getto in het centrum van de wereld. Nieuw Amsterdam; 304 pag.; €19,95. ISBN 9789046813157.